

Uit de serie “Gods omgang met ons”

Jona

Jezelf zijn

Versie 2.77

Van dezelfde auteur:

Genees je door geloof?
Are you healed by faith?

Waarom Petrus moest verloochenen

Praktische Bijbelstudie deel 1
Praktische Bijbelstudie deel 2

Communicatiecursus:
Herkennen Bezinnen Doen (HBD-methode)
(Communiceren samen met God (HBD-methode))

Dichtbundels:
Licht Ziet, Licht Laat Zien
The Poet Tree (Engels)

JONA

Jurgen Toonen

Voor Bijbeltekstvermeldingen is gebruikt gemaakt van de vertaling 1951 van het Nederlands Bijbelgenootschap (NBG).

Copyright © 2025 Jurgen Toonen

Schrijver: Jurgen Toonen

Omslagontwerp en binnenwerk: Jurgen Toonen

Illustraties: Rosanne de Boer

Halmar Wåhlin: logo “The Lighthouse”, 2012

Pixabay: <https://pixabay.com> (p)

Cover tekening: Rosanne de Boer

ISBN: 9789403824697

Uitgever 2025: “The Forwarded Lighthouse”

KvK 70817340

<https://www.forwardedlighthouse.com/jona/>

info@herkennenbezinnendoen.nl

Druk: *Bookmundo.com, Nederland*

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door print-outs, kopieën, of op welke manier dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

VOORWOORD

Juist bij een imperfect iemand als de markante, eigenninnige profeet Jona kan je zien hoe God werkelijk is. Bij iemand die het niet zo goed doet, niets te bieden heeft, geen voorbeeldig gehoorzaamend volger is, sterker nog, neigt naar ongehoorzaamheid, zelfs oneens is met God, er openlijk boos over reageert en hiernaar handelt of met tegenzin dingen doet die God hem opdraagt; met zo iemand kan ik me meer identificeren dan met perfectie, wat ik bij lange na niet ben. Zeker niet gezien ik eveneens het regelmatig oneens ben of beter gezegd was, met Hem, ondanks mijn meningsverschil met Jona over deze opdracht voor Ninivé.

Gods reactie op Jona bleek een grote eye opener. Deze omgang van de Schepper met Zijn creatie was een keer- en werd ankerpunt in mijn relatie met Hem. Meer open, dieper en minder angstig, baande het een weg naar een echte relatie waarin ik mijzelf helemaal kon delen met Hem.

Een boek hieraan te wijden was een groot genoegen, niet om het minst als afgestudeerd docent Geschiedenis vanwege de opvulling van de historische omissies omtrent het verhaal van Ninivé, maar tevens als verdiepende verduidelijkende achtergrond van de relatie tussen God en Jona. Het blijkt, meer dan verwacht, een levendig verhaal.

Hopelijk beleven jullie dezelfde hilarische tot ontroerende ervaringen.

Jurgen

INHOUD

VOORWOORD	5
INLEIDING: WAAROM WEER JONA?	7
HOOFDSTUK 1: NINIVÉ	12
1.1 NINIVÉ	12
1.2 OORSPRONG ASSYRIËRS	14
1.3 GRUWELIJKHEDEN: DE NAZI'S VAN DE OUDHEID	19
1.4 HISTORIE EN POLITIEKE SITUATIE TEN TIJDE VAN JONA	21
HOOFDSTUK 2: JONA EN NINIVÉ	26
2.1 WAAROM JONA VLUCHTTE	26
2.1a <i>Opvallend sterk gemotiveerd</i>	26
2.1b <i>Redenen sterke motivatie</i>	33
2.2 DE STAD: NINIVÉ	44
2.2a <i>De tocht erheen</i>	44
2.2b <i>De stad Ninivé</i>	47
2.2c <i>De prediking</i>	54
2.2d <i>De bekering: wat gebeurt er nu?</i>	58
2.2e <i>Wanneer en welke koning?</i>	60
2.2f <i>De waarschijnlijke reden van bekering</i>	69
2.2g <i>Vergelijking: Ashur Dan III vs. Jerobeam II en Uzzia</i>	70
2.3 HET FUNCTIONERINGSGESPREK	79
2.4 NA NINIVÉ	85
2.5 EINDCONCLUSIE: JEZELF ZIJN	87
NOTEN	91
BIBLIOGRAFIE	101
OVER DE SCHRIJVER	110
DANK	111
BIJLAGE I: LIJST VAN KONINGEN	112
BIJLAGE II: CHRON. TIJDBALK JONA	115

INLEIDING: WAAROM WEER JONA?

Jona: Jezelf zijn

Het is lang geleden dat ik Jona voor het eerst las, zowel gelovig en als niet-gelovig. Beide ervaringen riepen vele vragen op. Voor het grootste deel is de essentie duidelijk: je kunt niet weglopen voor God, gehoorzaamheid, Gods grote genade en vergevingsgezindheid. Het gebrek aan context of achtergrond is wat me intrigeerde, zeker als afgestudeerd geschiedenisdocent, wat het verhaal meer body geeft en het hoe en waarom laat begrijpen. In dit boek ga ik op die vragen in, zoals:

Waar kwam Ninivé ineens vandaan? Zo'n roteind ver weg van Israël, maar liefst 800 km! Waarom weigerde Jona? Een profeet ongehoorzaam aan God was ongehoord en kwam, naar mijn weten, eerder niet voor in de Bijbel, de valse profeten tellen natuurlijk niet. En Biliam hoorde wel Gods stem en zag visioenen, maar was geen officieel aangestelde profeet, tegenwoordig vaak als waarschuwingsvoorbeeld van een profiterende profeet gezien.

Wie was de koning van Ninivé? Het vreemde is dat de koning van Ninivé geen term is in de geschiedschrijving. Als geschiedenisdocent weet ik dat die functie niet wordt genoemd in de geschiedschrijving, wel de koning van Assyrië. Waar komt die term ineens vandaan en belangrijker nog, waarom noemt de Bijbel deze wel?

Wat voor zonden hadden ze op hun kerfstok? Ze wisten precies wat ze op hun geweten hadden. Het verhaal gaat er vanuit dat lezers dat ook wisten.

Waarom bekeerden de koning en bevolking van Ninivé zich zo snel? Sneller dan de meeste Joodse vorsten, als die dat überhaupt deden. Zeer wonderlijk voor een 'heidens' volk.

Wanneer is Jona naar Ninivé gegaan? Wat het waarom verduidelijken. Waarom kwam Jona niet op zijn standpunt terug na de bekering van Ninivé? Toch wonderlijk. Zoveel mensen gered en nog ontevreden. Hoe is dat mogelijk?

Waarom horen we niets meer van Jona na Ninivé?

De geschiedkundige wereld erkent Jona niet als waargebeurd verhaal, maar als allegorisch, wat betekent dat het verhaal symbolisch is, vaak met een moraal. Klopt dat wel? Het is interessant om te kijken of er wetenschappelijke bewijzen/ aanwijzingen zijn.

Uiteraard zijn deze vragen al onderzocht door mensen van allerlei pluimage en daarbij zijn verschillende al dan niet succesvolle pogingen tot antwoorden gedaan. Precieze antwoorden claim ik niet te geven. Zeker niet betere of vollediger dan anderen, die sommige vragen uitstekend hebben beantwoord. Meestal onafhankelijk van elkaar, hiermee niet dat ze het gehele plaatje uit het oog verloren.

Eerder staat me voor ogen om de historie van Jona zo compleet mogelijk te maken, in zoverre dat kan, en zo alles in één verhaal bijeen te brengen. Hierbij gebruikmakend van bevindingen uit zowel de wetenschappelijke als gelovige hoek. Wat elkaar niet hoeft te snijden, eventueel doorspekt met eigen bevindingen.

Behalve de behoefte aan opvulling van omissies is er nog een reden voor een zo volledig mogelijke verhaalcontext. Naast thema's zoals Gods grote genade en het niet weg kunnen lopen van Hem, die al vaak uitvoerig behandeld zijn in preken, boeken en beschouwingen over Jona, mis ik een hele belangrijke. In mijn ogen de belangrijkste boodschap, door de eeuwen heen klinkend nog steeds actueel en dat voor altijd zal blijven, omdat het de kern van het bestaan van een ziel of mens raakt. Wat Jona voor mij als één van de meest intrigerende profeten aller tijden maakt en God enorm aantrekkelijk. Het is de voornaamste reden om dit verhaal te schrijven, meer nog dan de behoefte van het opvullen van historische lacunes.

Jona blijft namelijk volkomen zichzelf en God straft noch veroordeelt dit, maar laat het toe. God blijft met Jona communiceren en gaat de relatie gewoon aan. Deze opmerkelijke omgang van Jona met God en omgekeerd, is fascinerend en raakt mij. Alle geformuleerde vragen zijn ter ondersteuning van deze authentieke relatie, om beleving, inleving en intensiteit zo levendig mogelijk te maken.

Hoe God met ons wil omgaan is in Jonas' leven als grillige, eigenzinnige profeet heel duidelijk zichtbaar. Vooral imperfecte levens laten zien hoe God werkelijk is en niet zozeer bij altijd gehoorzame

volgelingen of profeten, waar we een liefdevolle, goede, toegenegen, aardige God verwachten. Immers heeft deze goede volgzaam knecht dat verdiend vanwege gehoorzaamheid en perfectie. Hoewel bewonderingswaardig, is daar niets bijzonders aan, het is vanzelfsprekend.

Na behandeling van de contextthema's en de invulling van de historische lacunes, wordt de relatie van Jona met God onder de loep genomen. De hoeveelheid onderzoeksmaterie over context en historie was enorm. De informatie vergde zo'n drie maanden vergaren, verifiëren, ordenen en interpreteren. Tijdens dit proces groeide de potentie van een fantastisch, interessant verhaal. En voor degenen die de vis missen. Die is achterwege gelaten, daar is al zoveel over geschreven. Daar valt amper nog wat aan toe te voegen.

Verantwoording van jaartallen en chronologie

De historische data zijn bij benadering. Historische wetenschappers verschillen met elkaar hierover, vaak zo'n 4-5 jaar. Binnen de historische wereld worden periodes aangegeven volgens een van de twee wereldwijd erkende autoriteiten op dit gebied. Om verwarring te voorkomen moet er gekozen worden. De keuze is gevallen op wijlen Professor dr. Edwin R. Thiele (1895-1986) en niet op wijlen Professor dr. William F. Albright (1891-1971), beiden wereldwijd erkent op het gebied van Bijbelse archeologie. Vanwege Thieles specialiteit in de chronologie van de Hebreeuwse koninkrijksperiode viel de keuze op hem. Plus hij heeft langer geleefd en kon daarom beschikken over recentere methodes en gegevens uit nieuwe archeo-

logische vondsten voor de vaststelling van de historische datums.

De reden waarom de nog levende Kenneth A. Kitchen niet is meegenomen in de overweging komt vanwege zijn specialisatie in de Egyptische monarchieën. Met professor Thiele hebben we een verantwoorde specialist in handen.

HOOFDSTUK 1: Ninivé

1.1 Ninivé

Ninivé lag op de rechteroever van de Tigris, in het noorden van het huidige Irak. Aan de overkant, op de linkeroever, ligt het huidige Mosul, althans daar ontstond de stad, die zich over beide oevers uitbreidde. Het gebied aan de rechteroever droeg lange tijd de naam de heuvels van Yunus. Ninivé was lang onvindbaar. Tot 19de eeuwse opgravingen in die heuvels de ruïnes van de klassieke stad blootlegden^{1a-e,2,6}. Yunus is de Arabische naam voor Jona¹¹. Achteraf gezien is de locatie van de ruïnes van Ninivé niet verrassend.

De vermoedelijke stichter van Ninivé was volgens de Bijbel Nimrod (Genesis 10:11), de eerste grote en legendarische koning na de zondvloed, een achterkleinzoon van Noach (Genesis 10:8) en machtig jager voor God (Genesis 10:9). Semirames was zijn even legendarische gemalin^{12,13}. Zij wordt in de Bijbel niet genoemd. Beiden werden aanbeden als goden.

De Bijbel schrijft de stichting van Babel en andere steden zoals Erech (Uruk) en Akkad toe aan hem (Genesis 10:10). Door de oude Griekse historici werd hij als stichter van Ninivé, Ninus¹² genoemd. De Assyrische koningskronieken noemen de naam Ninus echter niet. Nimrod zou de toren van Babel gebouwd hebben, maar daarover zijn de meningen verdeeld en om die controversie hier uit de doeken te doen maakt het onnodig ingewikkeld en draagt niet veel bijaan het verhaal over het bezoek van Jona. Deze toeschrijving benadrukt wel Nimrod als invloedrijke en machtige figuur.